

pořadatel:

za podpory:

MINISTERSTVO
KULTURY

Příloha časopisu Synchron 1–2/2015

76. ČTVRTLETNÍK FITESu

Pořádaný dne 12. května 2015 od 17 do 19 hodin

Místo konání: Era svět

ODPOVĚDNOST audiovizuálních tvůrců, ODPOVĚDNOST producentů a ODPOVĚDNOST vysílatelů

Stenografický záznam

Do panelu přijali pozvání:

Petr Blažek, historik,

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT,

Ljuba Václavová, dokumentaristka,

a **Kristina Vlachová**, dokumentaristka,

Moderoval

Ivan Biel, místopředseda FITESu.

Ivan Biel: Dobré odpoledne přejí. Vítám vás na dalším čtvrtletníku Filmového a televizního svazu, tentokrát námět tohoto čtvrtletníku je odpovědnost autorů vůči producentům a divákům a odpovědnost producentů a broadcasterů vůči divákům a vůči autorům. Čili tento čtvrtletník bude trochu jiný, protože se vlastně budeme dívat sami na sebe. Samozřejmě, že se to dotkne i dalších sfér našeho profesionálního života.

Dovolte mi, abych přivítal především pana ředitele vývoje pořadů a programových formátů České televize (Řed. Maxa: Nejdřív dámy!) Jana Maxu. Já se omlouvám dámám, ale bral jsem to po řadě. Ljuba Václavová, dokumentaristka. Kristina Vlachová, další dokumentaristka. A Petr Blažek, historik. (Všichni jmenovaní při představování povstali.)

Program tohoto odpoledne je koncipován tak, že zde máme dvě tzv. případové studie. Budeme mluvit o dvou filmech, z hlediska odpovědnosti jak producentů, tak i autorů. Jako první bych požádal paní režisérku Kristinu Vlachovou.

Kristina Vlachová, dokumentaristka: Dobrý den. Dnešní čtvrtletník FITESu navazuje na čtvrtletník FITESu, který se odehrál asi tak před pěti lety v MATu na Karlově náměstí. Myslím si, že většina z vás ani neví, že to moje tehdejší vystoupení se stalo předmětem soudního jednání. Není tu náhodou – prosím vás – soudruh Tůma nebo soudružka Kmuníčková? Nejsou tady. Škoda. Prostě a jednoduše: bý-

valý kameraman Československé televize Vladimír Tůma mě tenkrát zažaloval... já vlastně ani nevím, za co. Za to, že jsem o něm řekla pravdu. Ten soud trval tři roky, nakonec Městský soud dal za pravdu mně, Vladimír Tůma se odvolal k Vrchnímu soudu a Vrchní soud to potvrdil. Vítězství bylo moje.

Ovšem je tady ten hodinový filmový dokument *POSELSTVÍ JANA PALACHA* – který je velkým trnem v oku i panu Tůmovi i psychiatři jménem MUDr. Kmuníčková. Spoluautorem scénáře dokumentu je Ivan Biel. Scénář jsme napsali v roce 2007–8. Natáčela jsem jej v roce 2008. A 16. ledna 2009 – při tzv. „kulatém“ výročí Palachovy smrti – byl tenhle dokument v České televizi odvysílán a dvakrát reprízován. Ale ještě před premiérou přišla MUDr. Kmuníčková do České televize s tím, že sice podepsala standardní smlouvu na publicistické vystoupení, že sice dovolila, abychom ji natočili, ale že nedovoluje, aby Česká televize dokument odvysílala. Vedení České televize tehdy rozhodlo, že náš film je dobrý a že odvysílán bude.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Já se moc omlouvám. Jenom jsem si všimla, že tady u kamery je pan Janoušek, který napsal ty nejsprostší dopisy paní Šiklové, což je zase moje téma, a nevím, jestli to točí pro sebe, nebo pro ty pány, jestli ještě fungují ti estébáci. Prostě nepřeji si, aby tady stál a aby to točil. Jinak prosím z toho udělám velkou scénu, pane Janoušku.

Petr Blažek, historik: Já bych také poprosil, aby ta kamera byla uklizena. Děkuji. Vzhledem k těm esemeskám, co mi napsala vaše přítelkyně...

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Já tady mám ty texty a já je přečtu.

Petr Blažek, historik: Dejte tu kameru úplně stranou, pane Janoušku! Já to mys-

lím naprosto vážně! (Michal Janoušek sděluje, že kamera je vypnuta.)

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Přátelé, pojďme se uklidnit, jinak já tady nebudu. Jestli budete vystupovat takhle kontroverzně, tak já jdu okamžitě pryč. Ať si ten pán dá kameru, když ji má vypnutou, úplně kam chce. Ať se pán v klidu posadí, pojďme se všichni uklidnit a pojďme pokračovat v debatě. (Potlesk paní Václavové a p. Blažkovi.)

Kristina Vlachová, dokumentaristka: Ve které kauze se nacházíme nyní?

(Ljuba Václavová: V tvojí.) Asi bych měla nejdřív vysvětlit, kdo je to doktorka Kmuníčková a proč došlo k té žalobě. Doktorka Kmuníčková je jedna z mnoha lékařek, které se v lednu 1969 vyskytovaly v Centru popálenin v Legerově ulici 59–61. Vy všichni ten dům asi znáte, třeba z filmových dokumentů. Doktorka Kmuníčková tam byla poslána těsně po sebeupálení Jana Palacha. Měla s ním důležitý rozhovor, který zaznamenala na magnetofon. U soudu tvrdila, že tento magnetofonový záznam vznikl díky tomu, že na chodbě jednotky intenzivní péče potkala jakéhosi člověka, kterého nikdy předtím neviděla, ten že jí dal malý magnetofon a řekl jí, aby natočila rozhovor s umírajícím Janem Palachem. Ona, ačkoliv toho muže vůbec neznala, hned šla k Janu Palachovi a natočila – de facto jeho poslední slova. Jeho poslední slova před smrtí.

Jak víte, já točím teprve od roku 1990. První kauzy, které jsem dělala ve zpravodajství a v publicistice Československé televize, byly k výročí sebeobětování Jana Palacha, Jana Zajíce, k založení Charty, k výročí Anticharty atd. A už tenkrát se můj příspěvek „Věrní zůstaneme?“ (o sebeoběti Jana Palacha z cyklu Nadoraz) stal předmětem soudního jednání. Žaloba i rozsudek teď už jsou skartovány, ale no-

viny tehdy citovaly rozsudek, že od režisérky bylo vše v pořádku, nicméně „za úvod moderátorky“ musela televize MUDr. Kmuníčkové zaplatit. Některé noviny uváděly 200 000 Kč, jiné 400 000 Kč.

Martin Vadas, dokumentarista: Jaká je situace dnes?

Kristina Vlachová, dokumentaristka: Dnes je situace taková, že můj hodinový dokument *POSELSTVÍ JANA PALACHA* je v České televizi v trezoru. Občas si píšu s právním oddělením ČT a právní oddělení mi vysvětluje, že rozhovor doktorky Kmuníčkové a bývalého kameramana ČST Vladimíra Tůmy je jejich „soukromý majetek“ – nikoliv majetek rodiny Palachovy nebo celého národa. Protože ten magnetofon přece patřil jistému Tůmovi a ta lékařka měla ten magnetofon schovaný pod bílým pláštěm...

Já jsem pak přivedla před kameru holandského novináře jménem Dick Verkijk, to je velmi slavný novinář, který napsal knihu *Od pancéřové pěsti k pancéřové vestě*. Ta vyšla před mnoha lety i u nás, v překladu z angličtiny. Dick v ní svědčí o tom, že dr. Kmuníčková prodala zahraničnímu rozhlasu tuto nahrávku za 500 marek. Což MUDr. Kmuníčková popírá. Nicméně pana Verkijka nikdy nežalovala. Ani ona, ani Vladimír Tůma.

Ivan Biel: Já bych teď řekl důležitou věc. Ve filmu jsme použili magnetofonovou nahrávku rozhovoru MUDr. Kmuníčkové s Janem Palachem, která byla díky Českému rozhlasu digitálně vyčištěna. Protože jsme chtěli České televizi (za to vyčištění) ušetřit peníze. Český rozhlas totiž tehdy právě vydal – k výročí srpna 1968 – cédéčko s nejdůležitějšími archivy z let 1968-69. Vzápětí nato MUDr. Kmuníčková a pan Tůma začalovali Český rozhlas, došlo k jakési mimosoudní dohodě – a díky té dohodě celý náklad – všechna ta cédéčka – musela být zničena. Už se nesmí používat. A to je vlastně základ dnešních problémů.

Jestli mohu k tomu, když MUDr. Kmuníčková protestovala proti filmu *POSELSTVÍ JANA PALACHA* a snažila se ten film zastavit, tak Česká televize se chovala velice dobře. Šéfdramaturgyně dr. Macáková a ostatní vedoucí pracovníci dokumentaristiky stáli za tím filmem, řekli, že se jim líbí a že vysílán bude. A také byl. Později však byl současným právním oddělením ČT výslovně zakázán. S tím, že „už nikdy nebude vysílán ani v ČR, ani v zahraničí“ a také, že jej „nesmíme poskytnout ani třetí osobě“.

Ale nyní abychom se nyní vrátili tématu odpovědnost tvůrců a producentů. My žádáme ČT už několik let, aby se film *POSELSTVÍ JANA PALACHA* směl vysílat

a promítat. Tu zmíněnou nahrávku rozhovoru lékařky s umírajícím Janem Palachem uslyšíte za chvíli. Sami si pak uděláte názor, o jak důležitý dokument jde. Něco jsem zapomněl, Kristino?

Kristina Vlachová, dokumentaristka: Něco málo jsi zapomněl. Já jsem při realizaci *POSELSTVÍ JANA PALACHA* dlouho neměla odvahu paní MUDr. Kmuníčkovou znovu oslovit. Místo ní jsem oslovila paní docentku Radanu Königovou, vedoucí katedry etiky (nebo dokonce snad tehdejší šéfku etické komise Ministerstva zdravotnictví). Ta byla úžasně vstřícná a řekla mi, že paní Kmuníčkovou její kolegové nesnášeli a že se jí všichni báli – a slíbila mi to říct i na kameru. I s podrobnostmi. Ale když za ní naše auto s celým štábem na přesně domluvené místo natáčení do nemocnice přijelo, tak skoro dvě hodiny vůbec nevyšla na chodbu – pouze mi po asistentce naší produkce vzkázala, že na kameru mluvit nebude. V tom venku začalo přšet a já jsem strašně potřebovala hrob Jana Palacha, na který přší...! A protože nemocnice se nachází blízko Olšanského hřbitova, tak jsme místo rozhovoru s doc. Königovou jeli na ten hřbitov – a já jsem konečně měla záběr na hrob Jana Palacha, na který přší! A to pro mě nakonec bylo skoro ještě důležitější, než výpověď paní doc. Königové, abych řekla pravdu. Samozřejmě ve střížně jsem si pak rvala vlasy a v noci jsem nespala, jaký jsem zbabělec, že jsem tu důležitou postavu – dr. Kmuníčkovou – ani neoslovila. A teď si představte, že v tom najednou přišla Míša Fialová – dramaturgyně zodpovědná za tenhle náš film – se zprávou (kterou mi navíc poslala i e-mailem), že vedoucí dramaturgyně Macáková mi vzkazuje, že musím ještě natočit jakousi dr. Kmuníčkovou, která volala do České televize, že když se točí hodinový dokument o Janu Palachovi, tak ona že v něm chce vystoupit. Takže jsme z té střížny hned jeli k ní do bytu – a tam na nás už čekal i její přítel Tůma, kameraman. Sedl si hned naproti kamerě. A potom se strašně rozčiloval, že je v záběru.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Já vlastně nevím, jestli dokážu reagovat úplně na všechno, co tady bylo řečeno, protože toho bylo řečeno mnoho, ale jestli podstatou je, proč dokument – on neleží tak docela v trezoru, on prostě leží normálně v archivu, akorát ho nereprůzujeme. A to, proč ho nereprůzujeme, bylo tady vlastně poměrně dobře řečeno panem Bielem. Ti dva lidé, kteří tady byli již mnohokrát jmenováni, si začali nárokovat práva výrobce k záznamu, který za chvíli uslyšíte, a z titulu práv výrobce odmítají nám

dát právo k použití záznamu v tom dokumentu. To, jestli skutečně mají práva výrobce, nebo nemají, je v zásadě jakoby nepodstatné. Podstatné je, že je nárokuje. V případech, že bychom ten dokument s vědomím toho, že ta práva nárokuje a nemáme to s nimi vypořádáno, odvysílali, tak se vystavujeme nebezpečí soudního sporu. Jedna věc, která by mohla nastat, je relativně asi triviální, což je asi cena běžná, obvyklá za poskytnutí záznamu, což jsou nějaké tisícikoruny nebo desetitísícikoruny, ale rozhodně nic, co by Českou televizi mohlo nějak zásadně poškodit. Teoreticky by po nás mohli chtít nějaké náhrady škod nebo já nevím a tam samozřejmě se dostáváme do oblastí, kde právní oddělení logicky z titulu své funkce říká: pozor, tady jsou nevyřešená práva a nevíme jistě, jaké škody by z toho mohly televizi vzniknout...

A finanční ředitel celkem logicky říká: já jako někdo, kdo má zodpovědnost za to, že televize pečuje o svěřené prostředky s péčí řádného hospodáře, tak nemůžu potvrdit, že tohle je vysílatelné. Počínáme si samozřejmě, přiznávám, asi třeba na můj osobní vkus v této věci možná příliš opatrně, ale na druhou stranu prosím pochopte, jsme instituce veřejná a tahle pravidla se neporušují úplně lehko.

Nicméně nejenom ve světle toho, že samozřejmě nám to připomíná paní režisérka, kdykoliv je vhodná příležitost, ale protože i nás samotné mrzí, že ten dokument odvysílat nemůžeme, protože souhlasím s tím, že to je dokument nejenom dobrý, ale i důležitý, tak jsme znova vyzvali právní oddělení a debatovali jsme o tom interně, jak by situace šla vyřešit, abychom to řekneme nepředvídatelné riziko na straně ČT nějakým způsobem minimalizovali. Aniž bych teď chtěl jít do detailů, tak se nám snad podařilo najít způsob, se kterým by se na vás, paní režisérko, měli naši právníci brzy obrátit a navrhnout vám nějaké řešení, které by umožnilo dokument pravděpodobně, asi k lednovému výročí odvysílat. Rádi bychom toho dosáhli. Nechci vám teď tady říkat jemnosti právníkého řešení, které jsme vymysleli, ale rozhodně naše snaha je, abychom to udělat mohli. Kdyby ono riziko bylo jednoznačně definované a bylo v řádu tisícikorun nebo desetitisícikorun, tak to asi uděláme bez nějakého dalšího řešení. Vzhledem k tomu, že tomu tak není, tak prostě potřebujeme okolo toho ještě nějaké formální kroky podniknout.

Kristina Vlachová, dokumentaristka: Pane Maxo, klidně nám ty jemnosti řekněte. My jsme na ně zvědaví. My si je strašně rádi poslechneme.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Nejsem

právník, paní režisérko, takže vám je říct neumím. Omlouvám se.

Ivan Biel: Petr Blažek.

Petr Blažek, historik: Já jsem původně chtěl mluvit až na konci, ale tohle, co slyším, mě tedy velmi překvapuje, protože to znamená, že šest let se nevysílá nějaký dokument kvůli tomu, že Česká televize, tak obrovský podnik, není schopna zjistit, zda má právo na to něco vysílat, nebo nemá. To za prvé. (Pan Maxa chce reagovat.) Já to dokončím.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Tak já vás nechám domluvit.

Petr Blažek, historik: Děkuji. To je první věc. A druhá věc je ta, že tady proběhl soudní spor, který jasně řekl, že nahrávka není nějakým duchovním vlastnictvím nebo majetkovým vlastnictvím, abych mluvil přesně, těch dvou lidí. Vůbec nebudu hodnotit nějaké jejich morální kvality nebo to, co se tady vlastně odehrává už od roku 1990, kdy skutečně vydělávají na věci, která je úplně neuvěřitelná.

A za třetí. Vyšla kniha, kterou jsem pomáhal vydat, ve které jsou dokumenty, ve kterých je jasně řečeno, že v té místnosti byly minimálně dva magnetofony. Já jsem to dokonce i psal a vzkazoval přes Kristinu vašemu právníkovi. Je tam jasně řečeno, že i z tohoto titulu není jasné, jestli vůbec – technicky – jim právě tento záznam patří. A po šesti letech, kdy dokument o Janu Palachovi nemohl být odvysílán nejenom v ČT, ale dokonce nebyl promítnut třeba ani na velkém festivalu, který se týkal osobnosti Jana Palacha a dalších živých pochodní v Polsku. Festival se konal ve Varšavě a ve Wroclavi a České centrum si užilo poměrně ostudu, protože pana ředitele Českého centra vůbec nenapadlo, že by v situaci, kdy ten dokument jednou už odvysílán byl, že by ho nemohl promítnout zdarma v Polsku. Dostal ale odpověď od vašeho právního oddělení, kde mu bylo sděleno, že ČT „nemá práva na hudbu“! Na hudbu dokonce! A rovněž na nějaký zvukový záznam.

Vy říkáte, že by to Českou televizi mohlo stát miliony. To je úplně absurdní. V tom dokumentu – kolik je to sekund? Mezitím ten dokument mohl vydělávat dobré peníze, mohl se prodat i do zahraničí. To se neuskutečnilo a hlavně: Šest let se čeká na odvysílání. Dokument přitom – dle mého názoru nebyl jakkoliv jinak kritizován, než nějakou nejasnou hrozbou nějakého právníka od lidí, kteří ten soud už jednou prohráli. Takže já bych si opravdu přál vzhledem k tomu, že jsem tam dělal odborného poradce a s Kristinou Vlachovou jsme trávili hodiny promítáním filmových záběrů a vůbec přípravou toho

dokumentu. Opravdu to byla velká práce a mě mrzí, že se mluví takovýmto způsobem o práci lidí, jako jsem já nebo Kristina Vlachová. Takže bych byl rád, kdyby se přístup k našemu dílu změnil.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Za prvé, já jsem nemluvil o milionech. Za druhé, nemyslím si, že bych mluvil zrovna já tady nějakým dehonestujícím způsobem o vaší práci na rozdíl od vás, který o České televizi tak mluvíte. Takže pojďme se všichni chovat slušně a korektně. Já vlastně s mnohým, co říkáte, souhlasím. Určitě by bylo možné, aby Česká televize řekla: Ale co, odvysíláme to a uvidíme. (Někdo: Už jste to vysílali!) Jasně, ale v tu chvíli ti lidé ještě nerozporovali práva na ten záznam. Nevím, co je na tom tak těžkého pochopit. Máte naprostou pravdu – a to jsem také řekl před chvílkou sám – jestli opravdu mají ta práva na záznam, nebo ne, je velmi zpochybněné a zpochybnitelné, nicméně o takové věci nemůže rozhodnout Česká televize, o takové věci může rozhodnout pouze soud. Je to tak, prostě tak to funguje.

Petr Blažek, historik: Soud už rozhodl.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Nevím o tom, že by soud rozhodl, a zřejmě o tom neví ani Český rozhlas, když zničil celou edici cédéček, které ten záznam obsahovaly. Takže zřejmě soud nerozhodl způsobem, který by veřejnoprávní instituce cítily jako dostatečně průkazný k tomu, aby nárok na práva považovaly za bezpředmětný. Já se s vámi nemůžu a nechci pouštět do právních sporů, protože opravdu neznám detaily toho případu, a osobně se s vámi nepochybně shodnu na tom, že já bych byl také nejraději, kdybychom prostě zavřeli oči a tu věc odvysílali, ale respektuji to, že lidé, kteří jsou za to placeni a jsou v tom školeni, říkají, že nejistota je příliš velká. Co mohu říct jako – doufám dostatečně pozitivní a konstruktivní – závěr téhle debaty, je: Budeme se snažit a příští jsme na nějaký způsob, který chceme navrhnout, velmi konkrétní kroky paní režisérce, aby se tato věc vyřešila a mohli jsme dokument, přestože vlastnická práva vyjasněna nejsou, odvysílat, poskytovat na festivaly apod. Nemá-me žádný jiný zájem ho jakkoliv zadržovat, schovávat, bránit jeho zveřejňování. Takový zájem na straně ČT opravdu neexistuje.

Petr Blažek, historik: Já mám jenom technickou poznámku. Měl jsem tu smůlu, že jsem pomáhal i při přípravě vydání těch cédéček Českému rozhlasu – redaktoru Markovi Janáčovi. Právě v souvislosti s Janem Palachem. Tam to skončilo špatně kvůli tomu, že Český rozhlas uzavřel sou-

dní vyrovnání s těmi dvěma lidmi a navrhl jim, že bude souhlasit s nějakým kompromisem, protože to nebyl žádný trestněprávní spor, to byl spor řekněme obchodní. A tam z naprostého nepochopitelných důvodů Český rozhlas, než aby šel do nějakého dalšího sporu, zřejmě si to usnadnil, protože prodal již dva tisíce cédéček (jenom na okraj, vydělali na tom docela slušné peníze a zbylo – nevím, kolik jich přesně zbylo, nebylo toho mnoho), tak se rozhodli ukončit věc uzavřením mimosoudní dohody, ve které se zavázali, že zničí zbývající CD a vyplatí asi 200 tisíc korun těmto lidem. Protože se to nahrává, nebudu říkat, co si o těch dvou lidech myslím. Řekl jsem jim to soukromě opakovaně. Mě nikdo tedy nezaloval. Myslím si, že to opravdu nesouvisí úplně s Kristinou Vlachovou jako s tím, že já nejsem člověk, na kterém by se hojili v uvozovkách. To je prostě „slušný byznys“, který si z toho udělali. Udělali si byznys z dvacetiletého kluka, který se zapálil za tuhle vlast. Je to absurdní situace, která je úplně nepochopitelná a trvá už 25 let! Doufám, že to brzy skončí, tenhle diktát nějakých dvou lidí, kteří žijí z toho, co řekl mladý kluk v nemocnici... Když v bolestech umíral. .

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: V zásadě opět s vámi souhlasím. Snad asi bych mohl uvést, ale nerad bych to dále rozváděl, že samozřejmě to, jak postupoval v té věci Český rozhlas, asi vnímá naše právní oddělení právě jako akt, který zkomplikoval právní situaci i nám, protože rozhlas tím, že přistoupil na dohodu, tak jakoby posílil možnost těch dvou lidí tvrdit, že práva mají. Ale víc po mě nechtějte, protože já fakt neznám detaily a nechci se tady pouštět do právních rozborů o kauze, kterou znám jen z dálky.

Petr Blažek, historik: Úplně poslední poznámku. Prostě nejsme v Americe. Tady soudy nerozhodují takovým způsobem, že je nějaký precedens.

Ivan Biel: Jsme u jádra problému. Máme tady veřejnoprávní organizaci – Českou televizi a mluvíme o odpovědnosti nejenom autorů, ale i producentů vůči autorům. Já si vzpomínám, že kdysi dávno, ještě za časů Margaret Thatcher, existovala televize Thames Television, což byla největší britská televize vůbec. Komerční televize. A v té době udělala hodinový dokument, který se jmenoval *Death on the Rock*. Bylo to o tom, jak MI5, ekvivalent StB tedy, vyjeli do Gibraltaru a zastřelili tři lidi podezřelé z terorismu. Thames Television o tom natočila film a Margaret Thatcher řekla: Ne, ten film se nesmí vysílat, v žádném případě. A Thames Television ho přesto odvysílala –

a ztratila licenci. Moje otázka je, zda veřejnoprávní televize by měla... Já si myslím, že by měla riskovat, když morálně by měla pravdu a jít do sporu, který možná vyjde, možná nevyjde. Od toho je to veřejnoprávní televize.

Petr Blažek, historik: Mám úplně poslední poznámku, a to je, že jsem komunikoval s vaším právním zástupcem z právního oddělení, a prostě... Jeho kvality opravdu nebyly dobré. Omlouvám se. Psal jsem mu asi dvakrát, on potom psal úplně nesmysly. Myslím si, že skutečně by bylo vhodné nechat věc posoudit nějakou advokátní kancelář, která bude kvalitní.

Martin Vadas, dokumentarista: Prosím, abychom se vrátili k tématům dnešního čtvrtletníku. Ještě tady nezazněla jedna důležitá věc: při natáčení, o kterém mluvila Kristina Vlachová, tak tam zaznamenává situaci, kdy Kristina Vlachová je za kamerou, před kamerou sedí paní Kmuníčková a sedí tam dokonce i někdejší kameraman Tůma a v té situaci paní Kmuníčková je režisérkou vyzvána, jestli by záznam, který tenkrát u lůžka umírajícího Jana Palacha pořídila, jestli by ho mohla před kamerou ČT přehrát. Ona pod smlouvou, kterou měla s Českou televizí, že toto publicistické vystoupení jí poskytuje k uveřejnění... atd., se dovolila Vladimíra Tůmy, který též souhlasil, odešla do vedlejší místnosti a přinesla kotouček nebo kazetu, zasunula to do svého přehrávače a před kamerou ČT tu nahrávku přehrála. To znamená, že oba vyjádřili souhlas s prezentováním nahrávky a ona podepsala smlouvu na publicistické vystoupení. ČT byla podle mého názoru v poměrně silné právní situaci, kdy všechno tohle měla zaznamenáno na kameře před tolika a tolika svědky, to znamená, že nejde jen o kotouček z rozhlasu, který byl použit při postprodukcii, protože ten digitálně vyčištěný záznam Českého rozhlasu byl čistší, než záznam nahraný při natáčení v bytě dr. Kmuníčkové. Přitom onen záznam, který Česká televize dodnes vlastní (a který si nahrála jako primární AV záznam), si klidně mohla také vyčistit, stálo by jí to jen trochu peněz, ale mohla to udělat (i když rozpočet filmu byl malý). Nicméně dokumentuje to situaci souhlasu těchto dvou lidí – MUDr. Kmuníčkové a Vladimíra Tůmy – s prezentací toho „jejich“ záznamu.

Nerozumím tomu, jak to mohlo dojít takhle daleko, že nikdo na straně České televize nestál za tvorbou (která je ČT uložena zákonem) do té míry, aby se toto vše okamžitě zprůchodnilo, aby to netrvalo šest let! Jestli teď se to konečně nějakým způsobem odšpuntuje, tak samoz-

řejmě děkujeme všem, kteří se o to zasloužili, ale je to, řekl bych, špatný precedent. Veřejnou službu (kterou zákon spojuje s tvorbou) by měli budovat nejen režisér, dokumentarista, scenárista, odborný poradce atd., ale celý management ČT by přeci měl pro tvorbu svým způsobem žít a spolupracovat na ní! To není věc jenom režiséřů! Poskytovatelem veřejné služby je Česká televize! A tady si myslím, že hra na to, že tamhle to oddělení má na to ten názor, tamhle to má jiný názor – je potřeba, aby tam někdo stál a řekl: názor České televize je podporovat tvorbu! Podporovat, aby občané viděli a pamatovali si, co se tady odehrálo kolem smrti Jana Palacha. Zavírání takového dokumentu do archivu – nebo do trezoru – to je jedno, jak tomu budeme říkat, prostě výsledky tvorby instituce veřejné služby nezpřístupňuje občanům.... Jestliže tvorbu nebudeme zpřístupňovat, tak proč ji děláme? Jen jsem chtěl naše pohledy na věc trochu vyhrtotit, abychom se poslouchali... A hledali řešení.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Já jsem k tomu dostala, když Kristina ztratila mobil a šéf Českého centra v Polsku Petr Janýška zavolal mně, abych zasáhla, aby se tam ten film mohl promítnout. Říkala jsem, aby rovnou jednal s generálním, aby nečekal na nějaké právní oddělení. A pan ředitel Dvořák se k tomu zachoval opravdu více než solidně, protože to byla mezinárodní ostuda, že to tam nesmělo jít... Je nutné, aby nové vedení České televize (protože celé to zavinilo staré vedení, a víme, jaké tam bylo právní oddělení), abyste to teď ohlíželi, aby se přišť už nic takového nestalo, protože to na lidi působí zoufale, když jde o takovéto téma.

Petr Blažek, historik: Já bych ještě chtěl k líceměrnosti předchozího vedení, nebo kdo o tom rozhodoval. Neslyšel jsem za celou dobu, že by si někdo vyžádal souhlas Jiřího Palacha, bratra Jana Palacha. Na tom záznamu přece mluví jeho bratr! Je to záznam, na kterém mluví nejen paní Kmuníčková. Její hlas, při vší úctě, je zajímavý akorát tím, že se můžeme dohadovat, nakolik se snažila získat od Jana Palacha informace o tom, jestli se upálí nějaký další členové té údajné skupiny. Ale historická hodnota té nahrávky je především hlas Jana Palacha! Ne paní Kmuníčkové.

Neslyšel jsem nikdy, že byste řešili právně jako Česká televize – omlouvám se, že takhle oslovuji Českou televizi, je to řečnická otázka, ani nečekám odpověď – že byste šli za Jiřím Palachem. Já se ho na to ptal. Nikdy nebyl osloven. Takže problém zřejmě je trochu složitější. A je v tom možná i lenost, řekl bych.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Ten problém je velmi jednoduchý. Neřešíme nic, co není rozporováno. Jediné, co je rozporováno, jsou práva výrobce záznamu, čili nikoliv osobnostní práva lidí, kteří v tom záznamu vystupují. To u dokumentu obvykle nebývá nějakým zásadním problémem. Jsou to práva výrobce. Přiznám vám, že kdybych to měl zhodnotit osobně, tak je zjevné, že to je účelová konstrukce, jak zabránit vysílání toho dokumentu. O tom není asi nějakých velkých pochyb. Ještě jednou. Osobně mě to mrzí. Ne že bych se o to nějak ucházel, ale kdybych já byl šéf České televize, já jsem asi trochu střelec, tak bych asi řekl: Odvysílejte to a budeme to řešit potom. Ale stejně tak chápu, že současné rozhodnutí je takové: nevysílat, dokud aspoň nějakým náhradním způsobem nevyřešíme tu právní kauzu.

Jinak tedy za dobu, co to tady řešíme, tak jsem si našel, že celý dokument je na YouTube, takže pro případné zhlédnutí k dispozici komukoliv je.

Ivan Biel: Na YouTube to dal nějaký Turek.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: A je to turecky?

Ivan Biel: Já nevím. Je to turecky? (Z pléna: Ne, má to logo ČT.)

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Má to logo ČT. Takže dokument našťestí svět může zhlédnout. (Námítky.) Já si dělám legraci. Samozřejmě, že to není náhradní řešení.

Ivan Biel: Protože čas nám běží, tak přehrajme tu nahrávku, ať víme, o čem mluvíme.

Kristina Vlachová, dokumentaristka: Začátek je na 18. minutě a konec je na 22. minutě. Jsou to čtyři minuty.

(Spuštěna ukázka z filmu *POSELSTVÍ JANA PALACHA*. Ve chvíli, kdy je MUDr. Kmuníčková požádána režisérkou o nahrávku rozhovoru s Janem Palachem, pokusí se K. Vlachová projekci stopnout.) Počkejte, stopněte to, stopněte to! Vždyť my to vlastně slyšet nesmíme! Máme to od České televize zakázané!

(Z pléna: Nechte to! Po skončení ukázky:) Já jsem to neviděla, čím to začínalo? Bylo tam vidět, že paní lékařka odchází do vedlejší místnosti, že přinese magnetofon a že nám to před kamerou předvádí, aniž bych ji znásilnila? Viděli jste to?

(Z pléna: Ano)

Ivan Biel: Bylo tam všechno.

Ljuba Václavová, dokumentaristka:

A nevíš, jaký je osud té paní doktorky dál?

Kristina Vlachová, dokumentaristka: Kdyby sis s ní chtěla zadýchat, tak můžeš, má soukromou ordinaci hned u rozhlasu.

Ivan Biel: Pro tuhle chvíli skončíme s Palachem. To neznamená, že potom ne-

bude diskuse. A požádal bych Ljubu Václavovou.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Čekala jsem, až dojde Jana Hádková, která je dramaturgyně nebo zodpovědnou dramaturgyně za dokument, o kterém chci mluvit já. Jsem ráda, že je to takhle přehozené, protože když to člověk slyší, tak si uvědomí, co je nejdůležitější povinností dokumentaristy, který dělá dokument, ve kterém klade otázky. Když slyšíte, jak ta paní doktorka klade otázky, tak mně se udělalo úplně špatně. To je manipulace, aby odpověděl ano, aby to neudělali. Nevím. Je to prostě strašné. Pamatuji si, že jsme něco z toho už slyšeli, protože už jsi jednou Palacha dělala (k pí Vlachové), ale takhle jsem to neslyšela nikdy, a je mi z toho...

Tím se dostávám ke svému tématu, a to je dokument Libuše Rudinské *PAVEL WONKA SE ZAVAZUJE*. Tam se přesně používá tenhle způsob naprosto manipulativních otázek a mně z toho filmu bylo strašně úzko. Viděla jsem ho až poté, kdy jsem slyšela rozhovor paní Drtinové na DBTV tady s panem doktorem Blažkem a s paní Rudinskou. Tam jsem si uvědomila i náš vztah k dokumentu, jestli to nemůže být generační problém, protože vy a Rudinská jste asi stejně staří (k p. Blažkovi). Ale je to otázka empatie, vcítit se do člověka, se kterým se bavím. A protože já jsem Libuši znala opravdu jenom jako dobrou fotografku a dobrou kameramanku, dokonce jsme se jednou sešly, jestli bychom spolu netočily, ale já jsem s ní netočila, protože mně připadala právě málo empatická na problémy, které jsem tenkrát točila já. Vzít takového člověka do kojeneckého ústavu, k postiženým lidem, do hospiců atd. se mně nezdálo, takže když říkali, že bude dělat Wonku, tak jsem se velmi těšila, protože jsem si říkala, že to s těmi estébáky roztočí. K tomu tedy nedošlo.

Naopak hned v začátku mně volala Jiřina Šiklová naprosto rozčilená a já bych nerada citovala to, co mi tenkrát říkala do telefonu, protože to potom úplně stejně sepsala. V zásadě šlo o to, že Rudinská si ji zavolala, přivezla si ji na Letnou a zeptala se jí na Wonku. To byla šílená smrt, když si představíte, že ho utýrali, umučili, nedali mu pomoc, což přesně vykládala teď strašným způsobem paní Rudinská, na můj vkus špatným způsobem paní Drtinové, že i tu tvrdou paní dovedla k tomu: Vy to říkáte, jako byste s tím, že mu nikdo nepomohl, souhlasila, což tedy bylo přehnané, ale tak to říkala.

Jiřina mi tedy zavolala, že s ní začala točit. Ona že řekla, že bude mluvit – pan Janoušek by vám to mohl vysvětlit lépe

než já, protože byl u toho a točil to – že jim chtěla vysvětlit, jaká to byla doba, ve které Wonka umřel. Ale ona, že jí ve chvílce strčila takhle pod kameru papír – přiznání Wonkovo – a v tu chvíli Jiřina, stokrát vyslýchána, co ta si prožila s estébáky, to si tady těžko někdo z nás dovede představit, řekla stop a nařídila panu kameramanovi, aby točil dál, a řekla, že tohle jsou estébácké způsoby, že takhle to dělali oni při vyšetřování, že je nechali mluvit a najednou že jim strčili nějaký rádooby důkaz nebo opravdický důkaz, aby toho člověka úplně zmatli a donutili ho, aby říkal něco jiného, než na co byl připraven, aby ho vyvedli z míry. A že ona má stejný způsob natáčení, tudíž že odchází. Řekla jí asi několik hodně hrubých slov. A že si přeje, aby toto její vystoupení tam bylo v tom dokumentu, což samozřejmě nikdo nemůže režisérovi nakázat. Bohužel Jiřina tady není. Říkala, že sem přijde a že vám to vysvětlí daleko roztočileji než já.

A potom nastala korespondence mezi nimi. Můžu vám tady ukázat, nebudu to číst, protože na to není čas, dopisy, které psal pan Janoušek a paní Rudinská. Víme odjinud, co psala paní Rudinská tady panu doktoru Blažkovi. Prostě bylo to velmi nehezké a nechutné ze strany jakéhokoliv tvůrce, natož ženy.

V této situaci, jsem se šla na ten film podívat. Nebudu o něm mluvit jako dokumentaristka, to ať udělají dokumentární kritici. Když mě tam poznal pan Jiří Wonka, tak mi začal posílat doklady, co všechno udělal pro to, napřed aby ten dokument vznikl, ten obrácený, protože název „Wonka – advokát chudých“ se změnil na „Wonka udavač nebo spolupracovník“ (Současný název filmu *Pavel Wonka se zavazuje* – pozn. red.).

Všechny tyhle dokumenty mi poslal a všichni ti, kteří mluvili jako přátelé Wonky, se mi ozvali také. Kteří natočili ty věci. Nic z toho ve filmu není. Ani jediný člověk, který mluvil o Wonkovi jinak, než jako o fízlovi nebo – prosím vynechávám tu scénu ve Vrchlabí, to je zvláštní manipulace ještě – prostě tam není nic pro Wonku, ale všechno proti němu. Všechno je založeno na jednom jediném papíře, který je pravděpodobně opravdu pravý, ale autorku vůbec nezajímá doba, situace, za které lidé se tenkrát podepisovali nebo upsali. Kdo to neprožil, tak si nepřestaví vůbec tu hrůzu, strach, který jsme prožívali při vyšetřováních.

Blanka Chocholová, fotografka: Když jsem ten případ sledovala, chtěla jsem říct, že tam je přesně, bych řekla, odpovědnost tvůrců – tady u té Rudinské – tedy docela markantní. I jak se ona potom

k tomu stavěla. Když se ozvaly nějaké hlasy v Jihlavě, komentáře k tomu filmu, tak ona prostě to brala úplně děsně ještě arogantně a víceméně ani nepochybovala o tom, jak to zpracovala. A když byla pak v Lucerně další premiéra, tak tam vznikla taková diskusní bouře, kde byl i John Bok a všichni takoví lidé, kteří také k tomu měli co říct... Bylo to zpranýřování Rudinské, a ona přesto děsně hrdě furt to odsmečovala... Tehdy jsem si říkala, že to bylo docela už diskutabilní, jak tohle může někdo potom dotáhnout do té formy, že to je promítáno jako vážná připomínka k Wonkovi.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Našla jsem takový citát od Václava Malého, protože Aleš Palán do Katolického týdeníku už v listopadu 2014 napsal velmi tvrdé posouzení tohoto filmu. A biskup Malý říká: „Dáma, jenž film režírovala, si vůbec nedovede představit, co znamenalo odporovat tehdejšímu režimu, zvláště pro lidi mimo velká města.“ A když si vezmete, že paní Rudinská si dovolí říct, to jsme slyšeli, že Wonkův otec spolupracoval s Gestapem – a ti lidé žijí stále ve Vrchlabí, kde si nikdo nic nepamatuje. Tam zůstalo pár lidí, protože to bylo německé město. My jsme z Jilemnice, tak víme o tom své. Všechno to je náplava, noví lidé, kteří přišli po vyhnání Němcích. Tihle lidé se chovali strašně hrubě ke klukům Wonkovým, když byli malí. Táta umřel 28letý. Mám tady naprosto nádherné svědectví paní, jejíž manžel seděl ve stejné lavici s Wonkou, a mluví o nich jenom dobře. Pamatuje si je, kdežto ti ostatní si nic nepamatuji.

A teď si představte v tomhle městě, když přijde člověk, který nebyl, jak vy jste to říkal (k dr. Blažkovi) normální jako každý... Nikdo, kdo byl naprosto normální v té době, nešel do nějakého konfliktu. Každý musel mít nějaký ideál. Možná, že Wonka byl opravdu sudičská povaha, ale každopádně: jestliže udám esenbáka, že si staví z nakradeného materiálu, tak mazaný člověk by čekal, že okamžitě ten policajt si sežene papíry na to, že to není ukradené atd. Prostě tomu člověku se tam muselo žít hrozně těžko. V Praze na nás vidět tak nebylo, notabene ve velkých barácích. Ale tam ti lidé, kteří si koukají do kuchyně, to musel být hrozně těžký život. A Rudinská mluví o člověku, který nemůže už vůbec nic dokázat, a ještě jeho otce, otce člověka, který tam žije se svými dětmi na tom malém písečku, označí, že byl spolupracovník Gestapa, a nemá k tomu jediný důkaz. A to je pro mě to největší selhání. Mravně si můžeme říkat: Já tu dobu pamatuji, ona ji nepamatuje a já nevím co.

Když jsme o tom mluvili tady s Martinem Vadasem, tak mi řekl: To je profesní selhání. Ona neumí pracovat s dokumentárním materiálem. Vy jste jí sehnal spousty materiálů (k Dr. Blažkovi).

Petr Blažek, historik: To tak právě není. K tomu jsem chtěl také něco dodat. Práce v uvozovkách historika nebo odborného poradce, který pracuje v dokumentárním filmu nebo s dokumentaristou, je v českých podmínkách velmi pestrá a velmi rozdílná. Liší se případ od případu. Já jsem s různými režiséry nebo producenty točil, byly to dneska už desítky lidí, a zkušenosti jsou velmi rozdílné. Nutno říct, že na rozdíl od Kristiny Vlachové, kde jsme procházeli spoustu materiálů, objížděli jsme místa, kde se to odehrávalo a kde jsem skutečně byl v roli poradce, tak v případě paní Rudinské to tak nebylo. Sešel jsem se s ní tak třikrát za celou dobu, plus dvakrát jsme natáčeli – zhruba asi tak. Ona mě původně požádala, jestli bych dělal odborného poradce. Potom se neozývala, tak jsem nad tím mávl rukou. Ona tvrdí, že to je důvod, proč jsem se proti jejímu dílu potom ozval. To pravda není. Já jsem nad tím mávl rukou a řekl jsem si, aspoň mám čas na jiné věci. Ale vadilo mi úplně nejvíc to, že jsem se tam ocitl úplně ve stejné situaci při natáčení jako paní Jiřina Šiklová, protože jsem dostal také do ruky nějaké dokumenty, většinu jsem znal, dokonce jsem některé dostal od paní Rudinské internetem. Ona díky Jiřímu Wonkovi získala k nim přístup, jinak by k nim přístup asi neměla vůbec. Byly zejména z vojenské prokuratury. Absurdní je, že Jirka Wonka s důvěrou jí souhlas dal, nebo neprotestoval proti tomu tehdy. Ona začala se mnou natáčet a já jsem měl představu, že natáčíme životní příběh bratrů Wonkových, zejména tedy Pavla Wonky, a samozřejmě s tím, co je významné v jeho životě. Podle mě základní body v jeho životě jsou samozřejmě jednak ta smrt a mimořádný ohlas smrti, který znamenal obrovský otřes. Publikoval jsem např. edici dokumentů z archivu Ministerstva zahraničí USA (tehdy šly desítky depeší mezi velvyslanectvím USA, mezi velvyslanectvím ve Vídni, kde tehdy byla následná helsinská schůzka, a Washingtonem) a debatu, jakým způsobem na to budou reagovat, komunikují se západními Němci atd. Hrál to poměrně velkou rolí v mezinárodních vztazích a v kritice porušování lidských práv v Československu.

Druhý hlavní bod, za co on šel do vězení, ne úplně naposledy, ale v tom předchozím případě, kdy kandidovali do Federálního shromáždění jako dva kandidáti. Nebylo jim to umožněno, ale úplně tím

demaskovali komunistický režim a vyvolali celou řadu různých petic atd. Sami napsali Husákovi dopis, ve kterém ho vyzvali k rezignaci. Takovéhle věci dělali. To v tom dokumentu téměř vůbec nezazní. Je to tam nějak na okraji, protože ona se soustředila na výpovědi dvou estébáků, z nichž jeden byl natáčen skrytou kamerou a potom tam byl hrán v tom dokumentu, jestli to byl támhle pan kameraman zřejmě, jak jsem pochopil; nevím, jestli to tak je, což je úplně neuvěřitelné. To tam není nikde napsané. Někde na konci se to mihne v titulcích. Ale vůbec není jasné pro diváka, že jsou to ilustrační záběry, když si tam vypráví s tím estébákem. Vypadá to, že jsou ve velmi intimním styku. Už jenom tohle je neuvěřitelné.

Druhý člověk je Luděk Ouředníček, který byl zástupcem náčelníka StB v Okresní správě v Semilech, to znamená velitel StB v okrese v roce 1989. Ten tam říká neuvěřitelné věci, které nejsou doložené. Je možné, že se odehrály. Neříkám, že se odehrát nemusely, ale nejsou na to žádné doklady. On třeba přímo v tom dokumentu říká, že (Pavel Wonka – pozn. red.) spolupracoval s pohraniční stráží několik let. Přitom v registračním protokole je napsané, že byl prověřovaná osoba od roku 1976. A není to tam. Dokonce je tam záběr na registrační řádek. Divák vůbec nechápe, o co jde, a jenom slyší toho estébáka v černých brýlích... Atd. atd.

Nechci tady rozebírat ten dokument, už jsem to udělal velmi podrobně třeba v rozhovoru pro Christnet.cz. Ale, co považuji za chybu ze strany – a omlouvám se, není to opravdu nějaký útok na Českou televizi, já Českou televizi mám rád, natáčel jsem tam opravdu v x dokumentech, miluji dokumenty, televizi atd. Jenom to je námět, jakým způsobem třeba dál pracovat s historiky. Mluvíme s panem režisérem Vadasem už možná několik let, že uděláme nějaký velký seminář, konferenci, kde bychom probrali tohle téma „historici, odborní poradci a filmoví dokumentaristé“, protože v dokumentaristice historický dokument je jeden ze základních. Měli bychom mluvit o tom, jak zlepšit vzájemnou práci. Sám vidím, že podmínky z pohledu historika jsou tristní. Jsme vždycky osloveni k tomu, abychom udělali ... většinou jsou to nějaké šťeky. Část dokumentaristů nebo režisérů o to ani nestojí, ve skutečnosti jsme tam jenom jako jakási nějaká pojistka, stafáž, aby tam měli „historika“. Ještě horší je to ve zpravodajství, tam je to úplně děsivé. A jenom proto, aby tam byl nějaký titul někde, prostě že je z nějaké instituce.

A tohle je to samé. Když si Jiří Wonka stěžoval České televizi na to, že z jeho pohledu je tam něco chybného – nebudu rozebírat, jestli úplně oprávněně, neoprávněně, to je jiná věc – tak nevím, jestli pan Maxa (nebo kdo jiný?) odpověděl panu Wonkovi, že přece paní Rudinská to konzultovala s Petrem Blažkem a s Františkem Stárkem z Ústavu, a proto je to v pořádku.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Když už mě citujete, tak mě citujte přesně! Takhle jsem to nenapsal.

Petr Blažek, historik: Bylo to tak.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Nenapsal jsem to takhle. Nezlobte se.

Petr Blažek, historik: Ale psal jste to vy, že? (Samozřejmě.) My jsme vám dokonce napsali odpověď, na kterou jsme nedostali nikdy odpověď. Jen na okraj, napsali jsme vám s Františkem Stárkem...

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Tak ta se ke mně nedostala.

Petr Blažek, historik: Nevím, asi máte chybné právní oddělení. Napsali jsme odpověď v tom smyslu, že s paní Rudinskou jsme natáčeli jako respondenti, že jsme k tomu řekli nějaké své výtky. Snažil jsem se být opravdu velmi opatrný, když jsem s ní natáčel, takže ani neměla, co zkreslovat. Nestěžoval jsem si na to, co tam zařadila, spíš jenom vzhledem k nějaké proporcii, že jsme mluvili, já nevím, půl hodiny o té petici, o Federálním shromáždění, o té smrti a že z toho je tam, úplný zlomek a že se tam furt zabývá estébáky. Ve skutečnosti s námi nic nekonzultovala.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Já jsem myslela, že jste jí dodal materiály, někde jste říkal, že jste ji dokonce učil v tom hledat nebo s tím pracovat. (P. Blažek: Ne.)

Martin Vadas, dokumentarista: Jenom technickou poznámku. Bavíme se o filmu, který nevím, jestli všichni viděli? Film vznikl v nezávislé produkci paní Rudinské a Česká televize je tam pouze menšinovým koprodukčním partnerem, pokud je mi známo. Některé výtky vůči České televizi v tomto smyslu nejsou úplně na místě.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Martine, já jsem vůbec o České televizi nemluvila!

Martin Vadas, dokumentarista: Jen reaguji na Petra Blažka, který se obracel na Jana Maxu. Pan Maxa asi nebude úplně stoprocentně zodpovědný za ten film. Zodpovědnost je na nezávislé produkci, na fondu kinematografie, který do výroby vložil veřejné peníze. Jinak máme svobodu projevu. Chci říci, že když Rada Fondu kinematografie usoudí, že tento projekt je v nějakém veřejném zájmu

podporovatelný, tak ho podpoří a film vznikne. Vlastně není žádná záruka, že by Česká televize mohla dílo zcenzurovat nebo něco podobného. Prosím, aby se to upřesnilo.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Skutečně jde o distribuční kinematografické dílo a my jsme jeho koproducentem. Navíc film má mít i televizní verzi, čili my se rozhodně nechceme zbavovat dramaturgické odpovědnosti nebo dramaturgického podílu na tom, co vzniklo. Pokud jste mi psal dopis vy a František Stárek, tak ten jsem fakt nedostal. Já odpovídám úplně na všechno, co dostanu. Takže to mě mrzí a klidně mi ho pošlete znovu a já vám odpovím.

To, co chodilo od pana Wonky a pan Šinágla se týkalo věcí, které byly skutečně už jakoby mimoběžné vůči našemu působení na tom projektu. To byla v podstatě jakoby obviňování paní Rudinské, že jim něco ukradla apod., na což my jako koproducent dost těžko můžeme reagovat. Padala tam různá oznámení... Nevím přesně, o čem ta debata je, takže nevím, jak na to mám reagovat. Můžu říct za sebe, možná vás tím tady naštvu, já si myslím – takhle, nejsem z toho dokumentu moc šťastný, protože se mi zdá, že tam vzhledem k závažnosti toho tématu nebyly zvoleny úplně šťastné formální postupy, ale na druhou stranu mě ten dokument ani nerozčílil, ani neurazil a vlastně naopak si myslím, že je otázka toho, jaký byl vztah Pavla Wonky ke Státní bezpečnosti a proč to všechno dělal a hlavně to, jaký to má dopad na dnešek. To znamená konkrétně to, proč dostal státní vyznamenání až od našeho současného pana prezidenta, kdy se nám poprvé od roku 1989 stává, že i ve vládě jsou lidé, kteří jsou podezřelí ze spolupráce se Státní bezpečností. To si myslím, že jako téma celkové je velmi zásadní, a jsem hrozně rád, že film tohle téma nastolil, byť je samozřejmě velmi tabuizovaný, protože smrt Pavla Wonky, která bývá interpretována jako mučednická, i když i to, když se podíváte na to, jak vypadá vyšetřovací zpráva ze začátku 90. let, kdy vlastně tuším přímo na Havlův pokyn vznikla vyšetřovací komise, která se tím zabývala, tak s tím umučením je to také docela zpochybnitelné, ale samozřejmě jakékoliv zpochybnění statutu Wonky jako mučedníka komunismu je velmi komplikované a velmi emotivní. To chápu. Ale přesto si myslím, že je dobře, že to někdo otevřel.

Petr Blažek, historik: Bylo mu 35, když umřel, prosím vás! Ztratil 20 kilo během několika měsíců! Kvůli hladovkám.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Hlavně v tom filmu není žádná reflexe té

smrti. Jak je možné, že přesně rok před koncem režimu se vůbec něco takového mohlo stát? Já jsem si představovala, že se tam bude mluvit s lidmi, kteří za to nějakým způsobem mohli. Všichni víme, co je paní doktorka Horváthová, že nás to 20 let všechny štvě, že ta ženská smí dál soudit. Ta, která toho nemocného, za šest dní na to zemřelého člověka... Já si tu dobu pamatuji. A jestli jsem v životě zažila strašné dvě chvíle, tak to byla smrt Palacha a smrt Wonky, protože vy ty lidi neznáte, nevíte a najednou vidíte, jak stojí vedle vás hrůznost toho režimu. Ta je prostě šílená a ta v tom filmu vůbec není reflektována, naopak je snižována. Jestliže může nějaký fízl dneska vykládat, že byl jeho kamarád a že mu napsal vázací akt, který mimochodem ve spisech je, ale já nevím, jak může být kopie třeba. Jak on si dělal kopie? Proč spis, který se ztratil, celý Wonkův spis, tak ten papír v tom nebyl zřejmě. Ledaže si ten pán už dělal tenkrát před revolucí kopie. O tom silně pochybuji.

Petr Blažek, historik: On si to schoval. A potom, když bylo to vyšetřování v roce 1990, o kterém jsme mluvili, to byla Česká národní rada, tak to samozřejmě strčil vyšetřovatelům, aby se zachránil, aby ukázal, že Pavel Wonka byl zločinec. Prosím vás, ten závazek je z roku 1983 z června, Wonka zemřel v roce 1988 v dubnu. A implikovat pět let staré věci – je to absurdní. Je to postup, který je podle mě chybný. Já jsem nikdy nevolal po tom, aby ten dokument byl zakázán, na rozdíl třeba od Jiřího Wonky, ale myslím si, že je ten dokument velmi špatný. A moje poznámka reagovala na to, že paní Rudinská se mým jménem zaštiťovala v České televizi, což teď vám říkám, že není pravda.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Chtěla bych ještě říct, jak tato dáma postupuje. Například pan Palán napsal konec svého článku takto: „Samotný fakt, že písemný závazek existuje a nebyl součástí příslušného spisu StB, jenž byl spolu s ostatními těsně po listopadu skartován, vzbuzuje pochybnosti. Nechtěl s ním někdo hrát nějakou hru? A nehraje ji právě dnes figurou jménem Libuše Rudinská? Kdo se vlastně tady zavazuje?“ Film se teď jmenuje: *PAVEL WONKA SE ZAVAZUJE*. To je, proč jsem napsala článek do Lidových novin, za které mi tehdy děkovalo několik politických vězňů, že zatlačili slzu, že konečně někdo atd., protože nečtou Katolické noviny – napsali to lépe než já.

Já bych tady dneska neměla být, protože paní Rudinská mně v sobotu poslala předžalobní výzvu od svého právníka,

právník to poslal až v pondělí – kde je, že se nesmím o tom dál nikde bavit, vyžaduje ode mne omluvu v Lidových novinách, kterou musím rozeslat členům FITES, ARAS, Fondu kinematografie. Českou televizi tedy nejmenuje, jenom tyhle tři. Jinak na mě podá žalobu a bude žádat náhradu 300 tisíc za poškození své osoby. Článkem že jsem zavinila neudělení grantu pro její další dílo v částce 200 tisíc korun, tedy grantu od Státního fondu kinematografie, neodvysílání dokumentu v České televizi, což znamená ztrátu 100 tisíc korun. Mám se vzdát jakéhokoliv vyjádření, aby ČT dokument vůbec odvysílala.

Vyjadřuji se vždy, jak uznám za vhodné. Přeji si, aby Česká televize takovouto věc nevysílala, pokud k tomu neudělá hned besedu, nevezme si tam lidi – nemyslím tedy ani pana Wonku, ani pana Šinágla, ale rozumné lidi, jako je pan doktor Blažek atd. Aby to přenechala takové televizi, která nemá závazek vůči povinně platícím divákům za kvalitní a vyvážené vysílání. Lidé si dělají legraci ze slova vyvážený, že má být televize vyvážená, tak tento dokument naprosto dokazuje, co může být nevyvážené dílo. Jestliže o tom člověku mluví především estébáci a nikoliv lidé, které natočila, Jiřinou Šiklovou počínaje – a ona přišla – a konče všemi těmi lidmi, které ona tak vydělala tím, jakým způsobem se ptá a jak dává jim vázání... Ani já nerozumím, že lidé, kteří 25 let říkali něco jiného, se najednou vyděsí a mluví jinak. Vždyť to byla naprosto šílená atmosféra, která tam byla. Mimochodem dobře natočená.

Já si přeji, aby fond nedával finanční prostředky na špatné projekty. Ale říkám na své čisté svědomí, že kdyby příští dokument Libuše Rudinské měl být neprofesionálně natočen, že by měl být špatný, o tom tedy nemůžu nic říkat. Ale pokud si najde téma, které umí, zná a udělá ho dobře, tak pro živého Boha jí musí dát stejný grant, jako ho dají mně nebo komukoliv jinému. Komise má, já nevím, asi 12 lidí (nyní je 9 členů Rady Státního fondu kinematografie – pozn. red.). Přece nebudou poslouchat to, že Václavová napíše nějaký článek do novin? Jak já se mám proti tomu bránit? Já nenapíšu do Lidovek, že není pravda, je pravda, že a není pravda, že. To ode mě nikdo nemůže chtít a já klidně jakýkoliv soudní spor – ještě mně vyhrožuje, že budu platit veškeré náklady...

Petr Blažek, historik: Jenom technickou poznámku. Dostal jsem dvě udání od paní Rudinské naší radě ÚSTRu, kde si na mne stěžuje mému zaměstnavateli a žádá ho, aby mě přísně potrestal. To se mi ještě

v životě nestalo. Takže zdravím paní Rudinskou a rozhodně nemíním před nějakým vyhrožováním jakkoliv ustupovat. To si spletla režim, soudružka! Vyřídte jí to, pane Janoušku.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Já vůbec nemám nic proti tomu, aby se demýtizovala minulost, ale rozhodně není možné (dehonestovat – pozn. red.) člověka umučeného, symbol a správný symbol naprosté zlovůle končícího režimu. A lidí, kteří v represivních složkách byli, kterým se nic dodneška nestalo, tam o tom není ani zmínka. Přece není možné tohle ve veřejnoprávní televizi, Jano Hádková, já jsem byla šokovaná, že jsi psaná jako dramaturg. Známe se z úplně jiných projektů. Prosím vás, tohle není urážka, to je slovo do pranice. Je nutné, aby Česká televize uvažovala, do jaké koprodukcce jde, a že jenom proto, že něco bude „nové“, že teď budeme furt všechno ukazovat jinak, pravidla, co je svinstvo a co je dobře, co je zlo a co je lež a tyhle věci, ty zůstanou. To se prostě nedá od diskutovat. Povinností České veřejnoprávní televize je, snažit se to lidem ukazovat co nejlépe, aby se dostávali z marasmu, ve kterém žijeme.

Martin Vadas, dokumentarista: Jen technickou poznámku, abych to trochu zkomplikoval. Apel k vyváženosti nás tady nezachrání. Povinnost vyváženosti ze zákona není a nemůže být k jednotlivému dokumentu (pořadu). Naopak dokument by měl být názorově nějakým způsobem vyhraněný. Vyvážený má být program, to znamená program ve svém celku. Televize musí věnovat pozornost jak Wonkovi, tak třeba nějakým zločincům a zkoumat, proč lidé se stali zločinci atd., ale nikoliv, že by dokument musel být vyvážený. Nemusí být vyvážený! Ale co by měl být, o tom bychom měli mluvit, jaká je odpovědnost tvůrců, jaké dokumenty bychom měli dělat. Tady si myslím, že selhání autorky a možná i dramaturgie, pokud tam nějaká průběžná dramaturgie byla, je v nekritickém hodnocení zdrojů, natočeného materiálu, jednotlivých dokumentů, archiválií, které autor má k dispozici a ze kterých musí vybrat, protože je tam nemůže dát všechny, nemůže z toho udělat inventuru, musí z toho udělat pokud možno dramatické vyprávění. Tady jakoby to dramatické vyprávění protihráče bylo, jak říkala paní Rudinská na jedné diskusi, v těch ostatních filmech. Ale ty ostatní filmy, které byly o Wonkovi natočeny, se teď nepromítají, v kině je diváci dneska neuvidí, neznají je. To znamená, že my se na takové ploše, jako je dlouhometrážní dokument, nemůžeme spoléhat na něco, že divák někde něco

viděl. Měli bychom vytvořit nějaký rámec a musíme relevantní informace divákovi poskytnout v našem filmu, v našem příběhu, který ze široké matérie nějakým způsobem skládáme. Chtěl jsem upřesnit problematiku „vyváženosti“, abychom si nezadělali na problémy.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Hlásil jsem se, ale pan Vadas trochu švindloval, protože tady dělal, že má technickou poznámku a neměl. Takže já se tedy hlásím o slovo.

Určitě na tom nebudeme názorově nějak zvlášť odlišně. Mimochodem 25 let jsem žil v komunismu, na výslechu jsem byl třikrát, v „zadržovačce“ jsem seděl šest dní, takže celkem vím, o co jde. Ale možná jsem trošičku generačně přece jenom jinde a ve chvíli, kdy se tady mluví třeba o nedotknutelných symbolech, tak já prostě s nedotknutelnými symboly mám zásadní problém, v těch jsem vyrůstal 25 let. Pro mě žádný symbol není nedotknutelný, a proto opakuji, s podobou toho dokumentu nejsem spokojen, ale jsem rád, že Rudinská to téma otevřela, protože si myslím, že je to téma, které otevřeno být má.

Stejně tak, a to řekl pan Vadas velmi správně, kdyby to neřekl, tak to řeknu sám, s vyvážeností je to prostě velmi problematické, protože argumenty na to, že mají být dokumenty vyvážené, používají třeba s oblibou velké korporace, kterých se dotkneme např. v Nedej se! My argumentujeme, že vyvážení být nemůžeme, protože jsou to autorské dokumenty a v tom kterém dokumentu ten člověk vyjadřuje svůj názor, ale to nám umožňuje zabývat se třeba kritikou ve věcech, které nejsou úplně zpravodajsky nebo publicisticky prokazatelné, ale to právě dokument umožňuje. Ano, je to nepochybně forma, kterou nejenom sdělení, které v tom dokumentu Rudinská jakoby předkládá, ale i forma, kterou zvolila, to znamená vlastně inscenované výpovědi estébáků, je extrémní a já naprosto chápu a respektuji, že to řadu lidí naštvě a urazí, a je mi líto, že ona volí potom podobné metody obhajování toho dokumentu, jako volili ti extrémnější z jejích kritiků. Tím si myslím, že tu práci jakoby zbytečně dehonestuje nebo znehodnocuje. Ale pořád si nemyslím, jestli tady někdo chce tvrdit, že by to znamenalo, že Česká televize jenom proto, že ten dokument se zabývá možností, že to s Pavlem Wonkou bylo trochu jinak, než je všeobecně používaná teze a zvláště, jak už jsem zmiňoval, ve světle toho, že byl nedávno vyznamenán, tak že to s ním je jinak, tak jenom proto, že bychom ten dokument neměli dělat, to si opravdu nemyslím.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Pane řediteli, mně tam vadí to – já jsem tu vyváženost myslela jinak. Přece není možné, když tam nechám estébáky lhát, tak tam nedat člověka, který říká, jak to bylo z jeho hlediska a prostě říká to poctivě. Já to neumím říct. Možná estébák může mluvit poctivě, já nevím, po 25 letech, ale prostě není možné, aby tam byla jedna strana a druhá strana tam vůbec nebyla! Když se budu hádat o to, jestli mají vzít dítě z dětského domova, nebo ne, tak tam musí padnout všechny argumenty. A je to totéž. To dítě je bezbranné a Wonka je dneska také bezbranný. Jestliže ten člověk nežije, tak se musí hledat objektivní důkazy k tomu, jaký byl, jak žil, a tohle téma měla využít k obžalobě režimu, který dovolil, aby takovéhle věci se mohly dít. A to tam není! A tam to chybí! Tam prostě není nic jasně řečeno pro lidi, kteří si to nepamatují, nebo kteří nebyli ještě na světě. A mně na tom nejvíc vadilo, že se nevyužilo možnosti, na kterou byly zatraceně velké peníze proti jiným dokumentům. Ona dostala i podporu od politických vězňů a já nevím, od koho všeho, a potom z toho vznikne takovýhle neslaný nemastný, i esteticky velmi podobný film – jinému takovému filmu s podobnou tematikou, že si ani nevymyslím tedy tu formu, aby to bylo zajímavé. Prostě mně se to nelíbí, jsem strašně nešťastná, že lidé, kterých si takhle vážím, vůbec jste do toho šli už v době, kdy vám muselo být jasné, že ona zneužije grantu, který dostane na „Advokáta chudých“ a udělá z něj fízla.

Petr Blažek, historik: Já bych byl asi ten poslední, kdo by tady chtěl vytvářet nějaké mýty nebo stavět nekriticky na piedestal někoho, nějakou historickou postavu, to prostě není vůbec sluchitelné s pozicí historika nebo člověka, který dělá historické bádání, ale ona **na piedestal staví ty estébáky – naprosto nekriticky! Dokonce to tam jde tak daleko, že v celém filmu nezazní jméno a příjmení Luděk Ouředníček. To je hlavní postava s tmavými brýlemi, která tam vypráví, zástupce náčelníka StB, Okresní správy SNB v Semilech v roce 1989. A ono to tam není napsané.** Ona pak píše, že to je člověk, který vypráví, protože jí dal důvěru, že jí říká něco strašně zásadního, tak proto ona ho nejmenuje. Pětadvacet let po revoluci! Já, který se snažím roky o to, abychom dostali ven všechny dokumenty, které byly utajované, v bolestech se rodil ÚSTR, bylo velmi složité vůbec dostat ty dokumenty ven... Složitá situace v současnosti nastává třeba u Ústavního soudu, kde si stěžuje nějaký polokriminálník na to, že jeho dokumenty dostala

Česká televize, mimochodem zase další kauza. Vy se smějete (k p. Maxovi), ale může to skončit tím, že se bude začernovat masivně. A celá atmosféra ve společnosti bohužel tomu nahrává, protože prostě EU, které si jinak vážím a jsem hodně proevropsky orientovaný, tak klade důraz na osobní údaje a taková ta pseudokorektnost vůči lidem, kteří si to vůbec nezaslouží, může vést k tomu, že budeme vytvářet nějakou jinou minulost. Ten estébák tam není zmíněn, někde si vypráví, aniž bych třeba já, jako jediný historik, který tam mluvil, měl vůbec možnost to komentovat a říct jí: Prosím tě, to je prostě kravina! To tam vůbec nemůže být, to, co tam říká! Vždyť to vůbec neodpovídá dokumentům, které máme k dispozici, co se týká pohraniční stráže třeba, u VB. Nemůžeme to tam přece pustit, aniž bychom napsali, že se dokumenty k VB buď nezachovaly, nebo že nejsou v archivu, že to je jenom jeho nějaký názor. A on si tam naprosto anonymně 25 let po revoluci vypráví o tom, jak toho Wonku nenáviděli, protože to byl šmelinář a já nevím, co všechno, aniž by k tomu byl jediný relevantní doklad. Kdyby to tam nějak zaznělo, já nevím, třeba minutu, že ten člověk to tam řekne, ale on tam má asi třikrát větší prostor než historik. Někdy nějaký chlapík si tam anonymně vesele vypráví, potom se tam anonymně tamhle pán (k p. Janouškovi) prochází a hraje si na „estébáka v důvěrných rozhovorech“ s režisérkou. Vždyť to je úplně neuvěřitelné! A vy tady říkáte, že to je v pořádku, protože má svobodu tvůrce. Já bych byl ten poslední, a dokonce ani nikdy jsem neřekl, že ten dokument nemá být odvyšlán právě proto, aby mi to někdo...

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Teď mi zase vkládáte do úst něco, co jsem neřekl.

Petr Blažek, historik: Že se „otevřít nějaké téma“. Jaké otevírá téma? Otevírá téma, že s estébáky máme mluvit pouze anonymně a nechat je kecat, co chtějí? To otevírá?

Ivan Biel: Musím ukončit tuto diskusi, protože máme jenom 15 minut. Chtěl bych poprosit, abyste měli nějakou příležitost pro dotazy... Tam vidím Janu Hádkovou. Jano, chceš k tomu něco říct?

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Než Jana něco řekne, já bych jenom chtěla... Ne, ať mluví. (Ne, pokračujte.) Mně na téhle debatě vadilo, proto jsem čekala, až Jana přijde, když paní Rudinská nepřišla, patrně to neví, i když pan Janoušek tady nás chtěl filmovat pro ní, tak myslím, že to ví dobře, proto také mně předem poslala tu výhrůžku...

Michal Janoušek: Ona nemůže přijít. Ne-filmuji tady pro ni. Já jsem tady hlavně

z toho důvodu, že jsem točil s Kristinou Vlachovou ten první dokument, když už tedy.

Petr Blažek, historik: Pěkně jste to popojil!

Michal Janoušek, mistr zvuku: K Palachovi. Samozřejmě mě celá tahle panelová diskuse zajímá, ale když už tedy jsem dostal mikrofon, tak chci jenom říct, že mě hrozně mrzí, když se mluví tady o filmu Líby Rudinské, že tady Líba není, že to je trošku o nás bez nás. A jinak bych chtěl říct, že Líba sama, myslím si, několikrát navrhovala, že ten film by měl běžet s ostatními dokumenty třeba v České televizi, které byly na tohle téma zpracovány. Že by se mělo to téma otevřít i s tím, co jiní tvůrci už o tom natočili, a tím by se vlastně otevřela ta diskuse a trošku i historie. Historik Pavel Blažek tady o tom mluví. (P. Blažek: Já jsem Petr.) Petr, pardon, Petře Blažku. Já s ním souhlasím, nebo v mnoha věcech s ním souhlasím, ale bylo by dobře, aby se setřely animozity, které se dejme tomu vytvořily v rámci natáčení. Já jsem je také trošku vnímal. Znovu opakuji, není to můj film, je to ryze autorské dílo Líby Rudinské. Já jsem do něj vůbec nikdy nezasahoval, jenom jsem se propůjčil, protože nikdo jiný nebyl v té chvíli a v té době, k roli, která ztvárnil, protože to bylo její vrcholné přání, toho estébáka. Věci, které se točily s těmi lidmi, tak byly opravdu natočeny tajně a bylo potřeba to nějakým způsobem zmotnit v tom filmu. Ta forma filmu je nějaká, já se k ní nechci vyjadřovat, nedělal jsem ji, nenavrhol jsem ji, je to ryze režisérská záležitost. Ale chtěl bych znovu říct, že by bylo dobré přestat takhle střílet na sebe přes různá média. Já si osobně myslím, že ten článek v Lidovkách byla podpásovka, paní Václavová, od dokumentaristy, od autora, který sám točí dokumenty, tak psát o svém kolegovi, jak přišerně točí, jak je to strašné...

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Já jsem nepsala, že je to špatný film.

Michal Janoušek, mistr zvuku: Myslím si, že neměl vzniknout tenhle článek, je to velmi nešťastné a zase to přililo oleje do ohně animozity – tvůrce, historik, já nevím, Česká televize, nevím kdo ještě jiný, protože já tedy zase znám názory lidí z Vrchlabí, kteří bratry Wonky znali a znají, žijí tam s nimi celý život, takže znám názory pana Černíka, který s námi točil a který v tom filmu vystupuje, a není pravda, že by ho někdo manipuloval. To je prostě chlap opravdu tvrdý, který si v kriminálu něco prožil, s Wonkou seděl a zná ho, si myslím, opravdu dobře, skoro bych řekl velmi detailně z každodenního... Nechte mě domluvit!

Ljuba Václavová, dokumentaristka: To byl důvěrník nasazený k Wonkovi. A vy to musíte vědět!

Michal Janoušek, mistr zvuku: Dobře.

Petr Blažek, historik: Ten druhý byl Jirout, registrovaný v kategorii agent vnitřní ochrany Jirout, kterého jste si dokonce přivedli (do Městské knihovny na seminář FAMU v lednu 2015 – pozn. redakce), aby dokázal, že si s Wonkou vyprávěl o tom, že... To v tom filmu nemáte.

Michal Janoušek, mistr zvuku: Já bych tady znovu chtěl říct a trošku volat, pojďme se o tom filmu věcně bavit, pojďme ho třeba pustit, pojďme k tomu pustit jiné filmy, které na tohle téma vznikly. Otevřít jakoby debatu a ne na sebe pokřikovat přes média, hádat se – přišel, nepřišel, zase nepřišla atd. Je to rozjitřená debata, která ničemu nepomůže. Děkuji.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Prosím vás, já tedy v tuto chvíli, nezlób se na mě, ale já tady mám od pana Kubíka, historika vězeňství (? – pozn. red.): „Pavla Wonku jsem zažil v trestních kobkách smrti v komunistickém koncentráku Minkovice a byl to z tisíce vězňů nejstatečnější vězeň ze všech – jak v běžných, tak v politických.“ A to jsou věci, které jste natočili! To máte na filmu.

Michal Janoušek, mistr zvuku: Nenatočili. My jsme pana Kubíka několikrát oslovili. S panem Kubíkem jsme točili jednou jedinkrát úplně na začátku toho filmu, dokonce jsme ho dostali přes vězeňskou službu do prostor toho vězení a pak jsme ho asi čtyřikrát oslovovali, aby s námi jel do těch Minkovic, kde jsme to měli domluveno, a on nám vždycky odpověděl, že je mu špatně, že nemůže z nějakých důvodů. Prostě pan Kubík s námi nikdy už potom netočil. A to, co jsme točili na začátku, to byl vlastně jakoby materiál, který jsme potom použili jako prezentaci toho filmu. Za naše peníze jsme odjeli, panu Kubíkovi jsme zavolali, vyzvali jsme ho, aby s námi točil, a to byl úplně prvotní materiál. Byl to asi pětiminutový šot. A pan Kubík od té doby s námi nikdy netočil.

Petr Blažek, historik: Jak je možné, že nemáte uvedeno v titulcích, že třeba Jirout, který tam mluví, je registrovaný v kategorii agent vnitřní ochrany? Jak je možné, že to tam není? Jak je možné, že tam nejsou jmenovaní ti estébáci?

Michal Janoušek, mistr zvuku: K těmhle věcem se nemůžu vyjadřovat.

Petr Blažek, historik: Já osobně jsem rád, že nemusím řešit, jestli ten film bude uveden, nebo ne, protože to je opravdu extrémní příklad toho, jak netočít dobře dokument!

Michal Janoušek, mistr zvuku: Já vám na tohle nemůžu odpovědět.

Petr Blažek, historik: Víte co, já jsem natáčel dokumentů s různými režiséry desítky a nikdy jsem takovýhle problém neměl jako s paní Rudinskou.

Ivan Biel: Prosím, chtěl bych dát slovo Janě Hádkové, dramaturgyni.

Jana Hádková, dramaturgyně ČT: Já bych chtěla na závěr říct něco o úloze dramaturgie v takovémto dokumentu, jestli vás to tedy zajímá. Řadě z vás jsem filmy dramaturgovala, někteří dramaturgovali filmy mně. Já, podobně jako pan Maxa, nemám z toho filmu špatný pocit z toho důvodu, že otevírá nějaké téma, že ukazuje, že svět není černobílý, že i mýty, které vznikají a vznikají budou, nikdy nejsou jednoznačné. (Během vystoupení pí Hádkové diskutují paní Václavová, Vlachová a p. Blažek.)

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: (Emotivně:) Můžete nemluvit, když ona mluví? Nebo vaše nenávisť k tomu filmu je taková, že nevydržíte ani sklapnout, když mluví dáma, která ten film dramaturgovala? Promiňte, mě tohle uráží! Pak se chováte úplně stejně nesmyslně jako ta strana, proti které tady...

Jana Hádková, dramaturgyně ČT: Podívejte se, žijeme v demokratické...

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Když vám chce něco říct, tak si ji aspoň vyslechněte, jestli nejste tak zabejčený v těch svých názorech! (K p. Blažkovi.) Otevřete si trochu mysli a připusťte, že někdo může mít jiný názor. Já vám vaše přesvědčení neberu, ale neberte mi to moje!

Jana Hádková, dramaturgyně ČT: Žijeme v demokratické společnosti. Když přijde autor s nějakým projektem, tak samozřejmě hodnotíme relevanci tématu, myšlenek. Libuše přišla původně s tím, že natočí jiný dokument – o Wonkovi a jeho utrpení atd. A při studiu materiálů přišla na věci, které jako správný dramaturgista nemůže nechat ležet ladem. To, že jsou v tom filmu některé neobratnosti, to, že nedala na některé moje připomínky, že by tam třeba měla být ta soudkyně atd., měla pro to svoje důvody, a úloha dramaturga není cenzurovat autorův záměr. Dobře to víš, Ljubo. Není to ani něco mu přikazovat. Já sama jsem režisérka. **Nemůžu jí říkat, jak já bych to dělala. Měla jsem na to přijít já a natočit si ten film já. Když děláš dramaturga, tak musíš v podstatě vyhovět a snažit se aspoň částečně korigovat to, co autor chce, podotýkat k dramaturgické struktuře filmu atd.**

Za druhé tady existuje důvěra v autora. **Nemám důvod Libuši Rudinské nevěřit, že si neověřila veškerá fakta, že s lidmi, se kterými v tom filmu mluví, není v rozepři. Není povinností dramaturga kon-**

trovat po režisérovi nebo místo něj historická fakta. To si pak skutečně můžu ten film natočit sama. To prostě úloha dramaturga není. Já s tím filmem nemám problém, protože právě, jak jsem říkala, odkrývá to, že pravda nikdy není černobílá. Jsou vždycky nuance. Pro mě ten film je o tom, že Wonka nebyl jednoznačný člověk. To, že byl hrdina a zemřel hnusnou smrtí v komunistické túrmě, nebo jak bych to řekla, to je neoddiskutovatelná věc a podle mě v tom filmu žádná dehonestace tohoto faktu není. Jestli se vám zdá, že tam vystupují samí estébáci, tak to mně se nezdá, protože já jsem poslouchala také jeho přátele, jeho spolubydlící ve městě, jeho kamarády, kteří na něj nemají úplně jednoznačný názor. A to, jestli jsou tam nějaké neobratnosti, může se stát. Ale to, že třeba pan Bok na premiéře v Lucerně nazval Libuši komunistickou sviní nebo něco podobného, vždyť té holce je 40 let! Pochopte! To není žádná komunistka. A kdybyste točili film o nějakém člověku a přišli byste na skutečnosti, o kterých nikdo neví, tak mi neříkejte, že byste toho nevyužili pro svůj dokument! Znova říkám, neobratnosti tam jsou, ale to prostě se může stát každému dokumentaristovi. Děkuji.

Ivan Biel: Děkuji.

Jan Bednář, novinář, člen Rady ČT: Já se jmenuji Jan Bednář a jsem členem Rady ČT. Já to poslouchám jenom vlastně ze zájmu, abych věděl, o čem diskutujete. Je to pro mě hlavně debata mezi dokumentaristy, mezi různými názory, které panují v této komunitě, a z toho důvodu je to pro mě zajímavé. Jsem trochu překvapen, jak silně emotivní ta debata je a jak velké protichůdné názory zde panují a možná i animozity.

Jsou tady předkládány dva takové velmi emotivně silné a dá se říci trochu drastické příklady. Viděl jsem dokument Kristiny Vlachové o Palachovi. Myslím si, že to je vynikající dokument. A je mi líto, že ho Česká televize nemůže v současné – nebo zatím ho v posledních letech nereprízovala z důvodů, o kterých tady mluvil pan ředitel. Přál bych si, aby to bylo co nejdříve nějakým právním způsobem ošetřeno a vyřešeno, aby se ten dokument mohl vysílat, protože si myslím, že to je velmi cenná věc, kdy v zájmu diváků Česká televize je, aby se na to mohli podívat. To je pro mě úplně jednoznačné, to je k první části debaty.

Druhá část debaty je pro mě trochu obtížně pochopitelná, protože jsem ten dokument neviděl, nejel jsem na jeho promítání, které bylo, pokud vím, v Jihlavě a pak někde tady v nějakém kině, ale

Česká televize ho nevysílala. Takže pro mě je to dokument, který Česká televize nevysílala. Byl vyroben v koprodukcí ČT, ale zatím vysílán nebyl. Z toho, co o tom vím, tak jsou útržky z různých novinových článků apod. Zdá se mi, že námitky jsou dost silné proti tomu a že to je zřejmě velmi manipulativní dokument, aspoň já to tedy tak vnímám z toho, co o tom vím. A pokud by byl vysílán, tak by musel být buď, jak tady bylo řečeno, doprovázen nějakou debatou historiků, kteří by to uvedli do souvislostí, anebo doprovázen nějakým jiným dokumentem, který by se na Wonku podíval z nějakého jiného hlediska.

To je jenom můj názor na to, jinak vůbec do toho tady nechci vstupovat.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Jestli to můžu jenom velmi stručně doplnit, aby informace byla úplná. V tuto chvíli v ČT probíhá debata s útvarem mediální legislativy o televizní verzi toho dokumentu, protože útvar mediální legislativy tam má problém z hlediska televizních zákonů s některými postupy, které paní režisérka zvolila, takže nemáme zatím finální verzi, která by mohla jít do televizního vysílání, a jak jste uvedl, tak přesně takhle s tím počítáme. Zároveň tedy potvrzuji, že to navrhovala i režisérka, že bychom vlastně uvedli dokument v nějakém komplexnějším celku něčeho, co samozřejmě bude vypovídat o Wonkovi zase z té pozitivní stránky, a počítáme i s nějakou debatou, ale to je zatím příliš brzo, protože nejdřív musíme mít vysílatelnou verzi, která bude splňovat požadavky mediální legislativy tak, aby to ČT mohla uvést.

Ivan Biel: Máme tady také člena etického panelu. Petře, chceš k tomu něco říct?

Petr Brod, novinář: Já nemůžu v tom smyslu, že jsem ani neviděl ten dokument Libuše Rudinské. Ale zdálo se mi, že to, co říkala Jana Hádková, je důležité, že bychom to měli brát v úvahu. Co mě nejvíc zarazilo na tom všem, bezprostřední dojem je tedy, že nějaký estébák vystupuje v takovém dokumentu anonymně. To tedy nechápu. To je postup, se kterým nemůžu souhlasit.

Blanka Chocholová, fotografa: Já se budu snažit mluvit klidně. Chtěla jsem jenom říct, že u dokumentu a u tvůrce je nejvíc problematické to, jak Rudinská v podstatě jednak nejenom že nekonzultovala určité problematické věci, ale jak se k tomu staví, když lidé, kteří nejdřív s ní spolupracovali, a ona opravdu je, bych řekla, až skoro nebezpečná. Ona dovede tak intervenovat, jako určitě intervenovala právě i v televizi, aby tedy honem prosadila ten film, aby se promítal, ale já si nedovedu vůbec představit,

když se to tedy promítně, tak lidé, kteří si to pustí v půlce, tak co? Oni to vezmou jako danou věc. Ona tam v podstatě říká věci... Ona s lidmi, kteří de facto jí v tom pomáhali, a když potom zjistili..., já si teď bohužel nepamatuji jméno toho člověka, který nejvíc s ní spolupracoval od začátku, točil všechny diskuse a prostě se děsně angažoval... A ona je s ním také v soudním sporu a dovede – přesně jak máte tuhle nebezpečnou – jak zastrašuje lidi, do čeho ona ještě jde. To je opravdu úplně zruďné a mně úplně z toho, je to moje bývalá spolužačka, já se úplně třesu, když si na to vzpomenu, jak se chovala ke mně před Petrou Procházkovou, která je moje kamarádka, když jsem jí chtěla něco říct, tak ona si přede mě stoupla, protože já jsem malá, a prostě ona dovede dělat takové věci, tak zle se chovat...

Petr Blažek, historik: Píše esemesky po nocích, že, velmi milé atd.

Blanka Chocholová, fotografka: To se tam promítá i do toho filmu, její sveřepost, že ona si to prostě umíní prosadit takhle, a veškeré argumentace, které byly i v Jiřině, kde – dokonce i na Facebooku – se do toho pustil Štěpán Benda, asi ho znáte z Berlína, dokumentarista Štěpán Benda, to je skvělý člověk, který dělal i válečné věci. Ona to všechno prostě takhle odmetla a děsně arogantně vřdycy na všechno, dovedla si hájit „svoji pravdu“. Ona prostě nepochybuje vůbec nad ničím! Promiňte, že se do toho také vkládám, ale tohle mě také úplně vyděsilo, jak se může manipulovat a kde je vlastně ta objektivita, kde je konzultace s odborníky, jak může vůbec ona si tam ponechat to vysvětlení, že veškerí lidé, kteří na tom už dávno pracovali, kteří už měli spoustu korespondence a veškerých materiálů, ona k tomu tématu přišla později, prostě potom skoro jim nechtěla dát zpátky podklady, které oni už jí nechtěli poskytovat atd. To bylo úplně hrozné, co jsem se tam všechno dozvěděla právě v té Lucerně, to pozadí práce na tom dokumentu. Takže proto jenom, pane řediteli, odpusťte, ale tohle mi připomíná, že ona dovede velice dobře intervenovat na obhajobu své tvorby.

Jan Maxa, ředitel vývoje ČT: Já jsem s paní Rudinskou v životě nemluvil, takže asi nebudu zmanipulován.

Ivan Biel: Paní Šiklová, chcete říct něco? **Jiřina Šiklová, socioložka:** Já jsem sem přišla se jenom podívat. Bezsporu paní Rudinská mě pozvala, šla jsem tedy, tak jak se to říká, povídat. A v momentu, kdy jsem vykládala, co já vím o Wonkovi, najednou – opravdu jak estébáčka – takhle otočila papír a tam bylo napsáno: Já,

Wonka zavazuji sebe. No tak jsem jí vynadala a řekla jsem tomu kameramanovi, teď to točte! (Z pléna: Je za vámi.) Já nevím, že to je on.

Michal Janoušek, mistr zvuku: Já nejsem kameraman, já jsem zvukař. Líbí si to točila sama, držela kameru v ruce. Jsem rád, že jste to tady řekla konečně nahlas. Vy si to pletete.

Jiřina Šiklová, socioložka: Promiňte. To je fuk, to už je jedno. Ona si to sama držela. Promiňte, tak to se já pletu. Ale já jsem jí říkala, tak buďte tak laskavá... Prostě já jsem jí řekla, že tohle je svinstvo, že to je chování estébácké a aby si to tam také natočila, protože jsem to považovala za svinstvo. A to, co jsem jí předtím říkala, takové ty věci týkající se – tedy já jsem jeho neznala, ale jeho bratra jsem znala a znala jsem i toho doktora, který přišel zkoumat jeho stav, také by se našlo to jeho jméno, tak to vůbec tedy tam neevidovala. Tak jsem si říkala, no, dobré.

Ivan Biel: Děkuji mockrát. Máme ještě chvíli čas? (Chvilku.) Ještě Ljuba.

Ljuba Václavová, dokumentaristka: Proč jsme tak emotivní, za což se stydím. Například Jiřina – ono se okolo toho pořád psalo. Ona pořád někoho oslovovala. To není soukromá korespondence. Prostě mně přišlo třeba dvacet mailů, jak si navzájem všichni všechno sdělují. A v tom jednom mailu je: Šiklová přece žádná autorita není. V tom je zakopaný pes. Ona je mrtvá dávno před svou smrtí. Já jsem ji natočila. Myslela si, že se někde ukáže na plátně nebo na obrazovce a nic z toho. Šlo jí o to, že je někde vidět. Napsala v mailu Libuše Rudinská.

Tenhle pán napsal Jiřině, že se chová jako fracek. A takovéhle věci chodily okolo, až jí překrásně napsal, ale já to tady asi teď nenajdu, Jiřinin přítel Vilém Prečan, že by jí přál tak dlouhý život, aby mohla lidsky uzrát. A to šlo zase dál. (Potlesk.) A to si myslím, že jí přeji také, a hlavně bych to přála tomu, protože ona má v sobě něco úžasného, že kdyby šla za dobrou věcí, tak by třeba mohla udělat strašně dobré věci. Já nevím. Ale tohle, proto jsem se do toho celého začala motat, v životě by mě nenapadlo psát něco na film jako takový. Já jsem se prostě podivila nad metodami, jak se dá ošklivě o lidech mluvit, jak se dá ublížit člověku, který je mrtvý, a který za strašných okolností umřel. Jeho bratrovi, rodině a ještě do toho vytáhnout tatínka gestapáka, což vůbec není pravda, to není ve filmu. A to jsou právě ty věci, co nikdo z nás dokumentaristů nedělá, aby udělal okolo toho tuhle příšernou atmosféru. A ta se vám tady dneska ukázala. A já jsem docela se svou povahou, když hledám pořád kladné příklady,

velmi smutná, že jsem se tedy musela představit takhle, ale mně opravdu nic jiného nezbyvá...

Martin Vadas, dokumentarista: Zpátky k filmu, protože tady zazněly podnětné myšlenky o tom, že Rudinské film otevírá nějaké nové pohledy(?). **Měli bychom si definovat, co ten film otevřel, co nám přinesl nového, případně co přinese televizním divákům za zvěst. Tady mám velikánský problém, protože si myslím, že absence titulku třeba na představení člověka, který tam mluví skrytý za černými brýlemi, abychom věděli, kdo a z jaké pozice mluví, proč nám říká to, co říká... Tady nemůže být jediným kritériem, že říká něco nového, co jsme údajně nevěděli. My bychom měli mít možnost pochopit smysl jeho sdělení, souvislosti, ve kterých to říká. A proč ten papír ležel tam a tam, kde se objevil papír, který se tam předkládá jako novum, abychom pochopili, jaký je jeho význam. A v které době. Bylo by velice zajímavé i velice dramatické, kdyby se tam našlo více názorů, které by byly nějakým způsobem relevantní.** Proto jsme se dneska sešli, abychom si říkali o odpovědnosti tvůrců. Co znamená, přinášet věci, které jsou relevantní, a přinášet je v souvislostech, které mají svůj význam. To je, co mi v tomhle filmu chybí, struktura, všechno je tam smícháno dohromady. Není to podle mého názoru veřejná služba pro vytváření si svobodných názorů. Po zhlédnutí tohoto filmu nejsem sto vytvořit si svobodný názor. A tady zákonodárce řekl docela dobrou věc, když definoval úkoly veřejné služby: přinášet ověřené informace, abychom si mohli vytvářet svobodné názory, abychom sloužili demokracii. Chybí mi tam pokora k pravdě a k službě.

Petr Blažek, historik: Tady zaznělo, že by to mělo být doplněno nějakou debatou historiků, nebo něco podobného. Česká televize už má za sebou takovou zkušenost se seriálem Třicet případů majora Zemana. Určitě si na to všichni vzpomenete, dokonce k tomu byl „vysvětlující dokument“, ke každému jednomu dílu. Myslím si, že to úplně šťastné nebylo. Jenom tím chci říct, že si nejsem jist, jestli samotná debata je nějaký zázračný prostředek k tomu, že něco osvětlí.

Mně u té dokumentární metody paní Rudinské, nebo jak to nazvat, budu říkat paní Rudinská, ne Libuše, tedy **vadilo mi nejvíc, že ona si vytvořila cíl, ke kterému jde. V podstatě měla předem jasno v okamžiku, kdy zjistila, mimochodem bylo to u nás v ústavu tehdy při nějakých těch dvou třech schůzkách, kdy jsme jí vlastně všechny základní věci, které ona potom tam prezentovala, faktograficky**

řekli. Že tam je kandidát tajné spolupráce v letech 1983-84, že jsou tam věci, které jsou z počátku 90. let. Říká-li, že bylo něco nového, tak ta diskuse už byla v roce 1991 v souvislosti s Lidovými novinami tehdy. Nejde o nic nového, to se akorát zapomnělo, že něco takového se odehrálo. A říkat, že otevírá nějaké nové téma, je absurdní. Všichni lidé nezapomněli. A ona k tomu nepřinesla v podstatě nic moc nového. Naopak, řekl bych, že to ještě víc rozmlžila tím, že dala prostor příslušníkům StB takovým způsobem, jakým to udělala. Jednoho estébáka, to byl ten Špulák, který ho měl údajně řídit, ve skutečnosti řídil toho druhého, toho Polanského dlouhé roky potom, tak toho natočila tajně v cukrárně nebo v kavárně, nebo kde to bylo. To už si nepamatuji přesně. Druhého točila otevřeně, akorát že s tmavými brýlemi – anonymně, jak už jsem říkal tady asi dvakrát nebo třikrát. To jsou jediní dva estébáci, kteří tam mluví. Tzn., mluví tam jeden člověk s tmavými brýlemi jak nějaký gangster, vypráví tam ty nejhorší věci. A potom tam mluví druhý člověk, který dostal odměny, jak jsem ji nakonec na to upozornil, a ona tam pak volala. Je to dokonce v tom filmu zachováno. Kdyby tahle scéna tam nebyla, tak ten film je úplně k odepsání, protože tohle je jedna z takových scén, která ten film trochu zachraňuje, aspoň nějak. Když ona volá tomu estébákovi a říká: Podívejte se, vy jste mi lhal, vždyť tady mám nějaké odměny, které jsem našla, že jste dostal, a on tam něco blekotá do kamery... Ona z toho vůbec nevyvodila žádný závěr. Ona ho tam „jen“ nechala kecat. Vy se tam producujete někde po nějakých horách, vypadá to, že to jsou hodiny natočeného materiálu s tím estébákem, ve skutečnosti šlo o nějakou tajnou nahrávku, a dokonce do toho potom citujete, nebo cituje ona, omlouvám se tedy, cituje na začátku zprávu toho Špuláka, estébáka, kterého tajně natočila, z vyšetřovacího spisu České národní rady – bez jakéhokoliv komentáře (bez uvedení zdroje – pozn. red.). Nekomentuje ani věci, které on tam říká a které evidentně nejsou pravda. **Proč to asi říkal v roce 1991? Říkal to proto, aby se zachránil, aby nešel sedět za to, co provedl.** A vy jste ho rehabilitovali! Omlouvám se,

že říkám „vy“, mluvím o autorském díle paní Rudinské.

Vladimír Merta, režisér a písničkář: Já jsem Merta a jsem v situaci člověka, který se ocitá před kamerou, má podat nějaké svědectví, nebo jak říkáte vy, výpověď odporně, ale současně se také pokouším sám za svoji generaci tu výpověď odevzdat. Řekl bych jenom pár názorů, ke kterým jsem dospěl. Dokument je vždycky součástí vyprávěné historie. Vyprávěná historie není historiografie, vždycky zkresluje. Zajímavá na tom je nová mytologie, která vzniká, ať je to estébácká, nebo v poslední době všichni jsou underground nebo hrdinové odboje. To je součástí pravdy ve vyprávěném dokumentu, ve vyprávěné historii. Mít před odevzdáním námětu nebo získáním grantu, spolupráce s televizí jasný cíl, je na pováženu. Naše generace byla cvičena v tom tohle nedělat, nicméně existuje tady 40dílný dokument, který končí titulkem: Tento film byl věnován lidem, kteří měli odvahu žít v nesvobodné zemi svobodně. Tím jenom chci zpochybnit jakékoliv tzv. morálně estetické nebo historiograficky potřebné poukazy.

K oběma filmům. Parazitovat na osudech lidí, kteří zahynuli za tragických okolností, se naší generaci přičilo. My jsme nesměli na FAMU točit filmy o premiérech, byt padlých, nebo prezidentech a měli jsme podat svůj generační pohled na život. Nemuselo to nutně znamenat angažovat se v nějakém socialistickém realismu, ale byl to pro nás největší úkol. Já jsem na tom vyhořel. Já jsem prostě našel téma, které bych ve filmu nějakým způsobem předvedl. Možná proto jsem se uchýlil k písničkáření. Ale pohled na dokument jako určitého služebníčka, jak historiografie nebo veřejnoprávního zájmu, je mylný. Když se podíváte na ty slavné dokumenty BBC, které zaplavily teď – to je od vorvaňů přes tajné služby, tajné zbraně, všechno dělá BBC o válce a všude se používají přesně ty samé manipulace, že se mluví o německém národu, jak Hitler ho zblblnul, a je tam záběr z dnešního Mnichova, pravda třeba trochu zrychlený nebo nějak stylizovaný, ale tyto metody absolutního vycpávání neautentickým prolhaným materiálem jsou zcela běžné v dokumentu. Naopak

se obávám, že zvyšují jeho prodejnost. Myslím, že český dokument – my jsme obdivovali Špátu nebo to, čemu se říkalo humanistický nadhled, to, co jediné přežilo ze socialistického umění. To znamená malá divadla s jejich poetikou, animovaný film, já nevím, pohádky, vážná hudba, podpora mladých skladatelů, lístky do Národního divadla na bidýlko za korunu padesát, veřejně přístupné knihovny, levné školy umění. Pro mě to jsou mnohem důležitější otázky, kam se tohle všechno podělo, než – znovu opakuji – parazitovat za pomoci odborných jaksí archivářů a všeho tohoto, protože je zřejmé, že pravda bude vždycky zkreslená, protože mýty jsou od toho, aby se vyprávěly, ne aby vystihovaly pravdu.

Ivan Biel: Děkuji. Majka Šandová.

Majka Šandová, dokumentaristka a producentka: Moje jméno je Majka Šandová a mě strašně mrzí, že tady není paní Rudinská, protože se špatně mluví o někom, kdo tady není, a bohužel ji ani neznám. A také mě mrzí takový duch určité rezignace na to, že když vyprávím životní příběh nějaké osobnosti, která má velký význam v dějinách, rezignovat na hledání pravdy a postihnout to podstatné ve jménu toho, že já jsem autor. Nebo naltolik respektovat autorství, že autorství může jít úplně mimo podstatu. Vyprovokovalo mě opravdu, že Vláda říkal, že každá generace to má jinak. To tak není. Já si myslím, že každá generace musí hledat pravdu. A proto chápu Ljubu i její rozhořčení, protože já jsem ten film viděla a také mám s ním problém, protože je manipulativní a nejde k podstatě. Česká televize by měla mít respekt k divákovi, respekt k pravdě (?), respekt ke své úloze. Ten film mi není jedno a myslím si, že je to věc i naší profese režisérky, autorky. Ráda bych tedy někdy mluvila s paní Rudinskou, jak to myslela... Myslím si, že to je také věc dramaturgie, aby měla větší nároky na autory. To jsem chtěla k tomu říct. (Potlesk.)

Ivan Biel, místopředseda FITESu: Děkuji mockrát, děkuji našemu panelu, nejdřív tedy oběma dámám, děkuji, pane řediteli, pane doktore, děkuji. (Potlesk.) A děkuji všem vám. Chci ještě připomenout, že 10. června bude další – tj. 77. Čtvrtletník FITESU o dabingu. Jste všichni vítáni.